

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Scientific Research And Publication Ethics

Saadet ATSÜ*

Özet

Bilimsel araştırma ve yayın etiğinin temelleri, evrensel bazı kurallar üzerine kurulmuştur. Bilimsel araştırma ve yayının her aşamasında dürüşlük ve ahlak esastır. Akademik yükseltme kriterlerinde yayın sayısının artırılması ile Türkiye de özellikle son yıllarda bilimsel yayın sayısında hızlı bir artış olmuştur. Bununla birlikte bilimsel yanıtma sıklığının arttığı da görülmektedir. Bu literatür derlemesinin amacı bilimsel araştırma ve yayın etiğinin temel ilkeleri ve bilimsel alanda görülen yanıtmaları inceleyerek, bunların önlenmesi ve yapılan bilimsel yanıtmalarda uygulanan hukuksal işlemler hakkında bilgi vermektir. Bu derlemede bilimsel yanıtmaların türleri ve nedenleri açıklanmıştır. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterme, yani atıf yapmanın önemi ve nasıl yapılacağı, kaynak göstererek yada göstermeden yapılan bilimsel yanıtmalar irdelenmiştir. Türkiye ve Dünyada yapılan etik ihlaller ve etik ihlal durumlarında dergiler ve editörlerin tutumu incelenmiştir. Bilimsel yanıtmalarda Türkiye' deki hukuksal yaklaşım, cezai uygulamalar ve yüksek öğretim kurumunun bu konudaki disiplin yönetmelikleri de bu literatür incelenmesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel araştırma, Yayın etiği

Abstract

The ethics of scientific research and publishing are based on certain norms. Integrity and ethics are essential in every stage of scientific research and publishing. In the last years, the number of scientific publications in Turkey has rapidly increased especially after the change that increased the number of scientific publications required for academic promotions. However, it is observed that the frequency of scientific misconducts has also increased. In this literature review, scientific misconducts and basic principles of the ethics of scientific research and publishing are examined and the issues of how they can be prevented and which legal procedures are applied for such scientific misconducts are discussed. Also, the types and reasons of scientific misconducts are explained and the importance of citation and how to cite well as scientific misconducts made with or without citing are discussed. Violations of ethical norms in the world and Turkey as well as the attitudes of scientific journal editor towards violations of ethical norms are examined. Legal approach to scientific misconducts and applied penalties in Turkey as well as disciplinary regulations of the Council of Higher Education are presented.

Key Words: Scientific research, Publication ethics

* Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı.

Bilim doğayı gözlem, deney, araştırmalarla değerlendirip, akıl süzgecinden geçirmek bunu yaparken önyargı ve dogmalardan uzak kalmak, insanların mutluluğu, refahı, uzun ve sağlıklı yaşaması için bilimsel bilgi ve teknolojiyi, etik ve dürüstlük ilkelerini temel alarak uygulamaktır. Birbiriyle yakın ilişkide hatta eş anlamlı olarak kullanılan etik ve ahlak kelimeleri arasındaki temel ayırım etik, ahlakı konu alan felsefi bir bilim dalıdır. Bilimsel düşünce etik olmak zorundadır.¹⁻⁴ Bilimsel araştırmaların doğasında süreklilik ve daha önce yapılan araştırmalardan haberdar olunması gereği vardır. Her bilimsel araştırma daha önce yapılmış araştırmalar üzerine geliştirilir. Yapılan çalışmaların yayın içinde aktarımında bazı kurallara uyulması, yararlanılan kaynakların yine belirli kurallara göre belirtilmesi esastır. Araştırma ve yayın etiği, tüm dünyada eğitim ve akademik yaşamın öncelikli konusudur. Bu kurallar, ilk, orta öğretim ve üniversitelerde öğrenci ödevlerinden başlayarak iş, meslek ve akademik alan açısından kabul edilmiştir. Bilgisayar ve internet kullanımı, bir yandan bilişim, iletişim ve eğitim alanında devrim niteliğinde gelişmelere yol açmış, öte yandan bir dizi bilişim suçuna ve kopyala-yapıştır gibi pratik yöntemler sayesinde aşırma ve benzeri olayların da hızla yaygınlaşmasına neden olmuştur.¹⁻⁴

Bilimsel araştırma ve yayın etiğinin temelleri şu şekilde özetlenebilir. Araştırmanın temeli dürüstlüktür. Araştırmada yanıltma kötülenmeli ve cezalandırılmalıdır. Proje başvurusundan yayına kadar her basamakta dürüstlük ve ahlak esastır. Araştırmacılar veri toplarken titizlik, tarafsızlık, önyargısızlık ve denetime açıklık sergilemelidir. Bilimsel araştırmanın temel amacı kendini yüceltme, toplumca tanınma, meslektaşlarının tanınma, maddi kazanç olmamalıdır.^{1,2}

Özellikle son 25 yılda Türkiye de yayın sayısında ciddi bir artış olmakla birlikte bilimsel yanıltma sıklığının da arttığı bildirilmektedir. Bilimsel yanıltma bir bilimsel araştırmanın değerini ve güvenilirliğini azaltan her türlü girişim yada disiplinsiz araştırma, bilimsel yalancılık ve saptırma olarak da tanımlanabilir.²

Bilimsel Yanıltmalar

TÜBİTAK (2006)^{1,2}, etik ihlallerini ve bilimsel yanıltmayı şu şekilde sınıflamaktadır;

- **Uydurma (Fabrication):** Araştırmada bulunmayan verileri üretmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak.

- **Çarpıtma (Falsification):** Araştırma kayıtları ve verileri üzerinde oynamalar yapmak. Kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek. Araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak. İlgili teori ve varsayımlara uydurmak için veriler ve/veya sonuçlarla oynamak.
- **Aşırma (İntihal, plagiarism):** Başkalarının metotlarını, verilerini, yazılarını ve şekillerini sahiplerine atıf yapmadan kullanmak. Yabancı dilden kitap ve makaleleri tercüme ederek kendi yazmış gibi basmak.
- **Duplikasyon (Duplication):** Aynı araştırma sonuçlarını birden fazla dergiye yayım için göndermek veya yayımlamak.
- **Dilimleme (Least Publishable Units):** Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde ayırarak çok sayıda yayın yapmak.
- **Destek belirtmeme:** Desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum ve yayınlarda destek veren kurum veya kuruluş desteğini belirtmemek.
- **Yazar adlarında değişiklik yapma:** Araştırma ve makalede ortak araştırmacı ve yazarların yazılı görüş birliği olmadan, araştırmada aktif katkısı bulunanların isimlerini çıkartmak, yazarlıkla bağdaşmayacak katkı nedeniyle yeni yazarlar eklemek veya yazar sıralamasını değiştirmek.
- **Diğer:** Araştırma ve yayın etiği ilkeleriyle bağdaşmayan diğer davranışlarda bulunmak.^{1,2,13}

Bilimsel yayın hazırlanırken uygun şekilde kaynak gösterme bilimsel yanıltma da dikkat edilmesi gereken önemli konulardan biridir. Kaynakları belirtirken, tırnak içine alma, üst not şeklinde belirtme, özetleme ve/veya farklı sözcüklerle açıklama (paraphrasing) yapılmalıdır. Alıntılar makul düzeyde, orijinal kaynağa uygun ve emeğe saygılı olmalıdır. Aşırma (İntihal) ayıran temel özellik atıfın olup olmamasıdır. Atıfın temel işlevi, atıf yapan ile atıf yapılan belge arasında bir bağ kurmak olarak tanımlanmaktadır.^{1,4,5,13} Neden atıf yapılır sorusunun cevabı 15 ana başlıkta açıklamaktadır. Bunlar: Araştırma konusu ile ilgili çalışmaları yansıtmak ve saygı göstermek, araştırma yöntemi hakkında bilgi vermek, konuyla ilgili önceden yapılan çalışmaların okunmasını sağlamak, yazarın daha önce yaptığı ve/veya başkaları tarafından önceden yapılan çalışmaların düzeltilmesini sağ-

lamak, konuyla ilgili iddiaları doğrulamak veya daha önceki çalışmaların eleştirisini yapmak, daha önceden yapılan yeterince bilinmeyen yayınları ve yakın tarihte yapılacak yayınları tanıtılabilmek, bir düşünce veya kavramla ilgili orijinal kaynağı tanıtabilmek, önceden ortaya atılmış iddiaları tartışabilmek, eleştirebilmek ve araştırmada kullanılan verinin doğruluğunu ve gerçekliğini kanıtlayabilmek olarak özetlenebilir. Ancak intihal sadece yararlanılan kaynağa atıf yapılmaması olarak da algılanmamalıdır.¹

Kaynak göstermeden yapılan intihaller arasında şunlar yer almaktadır; **Hayalet Yazar:** Bir başka kaynaktan kelime, kelime tüm bilgiyi almak. **Mevcut Yazı :** Pek çok kaynaktan alarak kendine ait gibi göstermek. **Zayıf / Yetersiz Gizleme:** Paragraf içindeki anahtar kelimeleri değiştirerek gizlemek. **Kendinden Aşırma:** Kendisine ait önceki bir çalışmadan aynen almak. **Fotokopi:** Belli bir kaynaktan hiç bir değişiklik yapmadan bir bölümü almak. **Emek Tembelliği:** Orijinal çalışma için çaba sarf etmek yerine çalışmanın büyük bir kısmını başka kaynaklardan alıntılarla doldurmak. Kaynak göstererek yapılan intihaller ise şunlardır: **Unutulan Dipnot:** Yazar adını vererek fakat tam künyeyi vermeyerek kaynağın orijinaline ulaşılma ihtimalini ortadan kaldırmak. **Yanlış Bilgilendirme:** Yanlış künye vererek kaynağın orijinaline ulaşılma ihtimalini ortadan kaldırmak. **Fazla Mükemmel Alıntı:** Yazarın bire bir alıntı yaptığı kaynağa atıf yapması fakat tırnak işareti koymayı önemsememesi. **Becerikli Atıf Yapma:** Yazarın tüm kaynaklara atıf yapması, tırnak işareti kullanması fakat araştırmanın hiçbir orijinal fikir içermemesi. **Mükemmel Suç:** Yazarın bazı yerlerde kaynaklara atıf yapması fakat yazının kalan kısımlarındaki analizlerin kendine ait olduğu fikrini yaratma düşüncesiyle bazı kaynaklara atıf vermemesi.¹

Yayın etiği konusunda sıklıkla karşılaşılan diğer bir problem yazarlık konusudur. Yazarın çalışmanın tasarımı, veri toplama, analiz ve yorumuna yeterli katkısı olmalı, yazının taslağını kaleme almalı, entelektüel içerik yönünden gözden geçirmeli ve yayınlanacak son metni onaylamalıdır. Diğer etik ihlal türleri olarak, yüksek lisans ve doktora çalışmalarından çıkan yayınlarda öğrencinin veya danışmanının ismini yazmamak, insan ve hayvanlar üzerine yapılan çalışmalarda etik kurul onaylarının alınmaması ve etik kurallara uymamak, yayınlarda hasta haklarına saygı

göstermemek ve hasta onaylarının alınmaması sayılabilir.^{1,2,4}

Deneylerin ve çalışmaların dikkatle uygulanması, dürüst ve açık olarak sunulması koşuluyla bilimde yanlış yapmak hiçbir zaman suç sayılmaz. Bilimsel yanılmanın nedenleri olarak sıklıkla şu nedenler verilmektedir; Yetersiz araştırma eğitimi, hızlı yükselme hırsları, tanınma arzusu (Hollywood sendromu), üstlerin aşırı ve oransız baskısı, fazla yayın, prestij duygusu, maddi-manevi kazanç hırsları, psikiyatrik bozukluklar.^{2,13}

Yayın etiği konusunda uluslararası bir etik komitesi oluşturulmuştur [COPE (Committee on Publication Ethics)]. Bu organizasyon yayıncılara ve editörlere yayın etiği ile ilgili konuları ve kriterlerini güncelleyerek sunmakla görevlidir. Bu organizasyona 4000 den fazla uluslararası derginin (Elsevier, Wiley-Blackwell, Springer, Taylor & Francis, Palgrave Macmillan, Wolters Kluwer gibi) üyeliği bulunmaktadır. Organizasyon 2008 yılında yaptıkları toplantıda en sık karşılaştıkları yanılma tiplerini şu şekilde sıralamışlardır⁶; Duplikasyon/mükerrer yayın, yazarlık ihlalleri, etik kurul onayı ihlalleri, bilgilendirilmiş onay, uydurma/çarpıtma, aşırma, etik dışı araştırma/klinik uygulama, çıkar ilişkisi, danışman/editör kusuru ve diğerleri. Bilimsel yanılmada gerçek sıklığı saptamak olanaksızdır. TÜBİTAK Türk Tıp Dizinine giren dergilerde görülen yayın etiğine uymayan ve en sık görülen etik ihlalleri şu şekilde bulunmuştur; Başkalarına ait bilgi, örnek, vaka ya da verilerin izinsiz ve kaynakçada gösterilmeden yayınlanması (%20.6); Başkalarına ait eserlerden kaynak verilmeden alıntı yapılması (%20.6); Bir yayının birden fazla dergide yayımlanması (%19.6); Yayında emeği geçmeyenlerin adına yer verilmesi (%19.6); Bir çalışmanın bölümlere ayrılarak yayımlanması (%9.5); Aynı çalışmanın Türkçe ve yabancı bir dilde ayrı, ayrı yayımlanması (%8) ve diğer başlığı altında toplanan çeşitli durumlar (%4) olarak saptanmıştır.¹

Bilimsel Yanılmaya Örnekler

Bilimsel yanılmaya Türkiye' den şu örnekler verilebilir. Behçet hastalığının tedavisi ile ilgili makale 2000 yılında Lancet dergisinde yayınlandı. İhbar üzerine ilgili kurumun Dekanınca soruşturma açılıyor. Sonuç: Çoklu Düzensizlik. Etik Kurul kararı yok. Yazılı onay alınmamış. Yazarların imzaları sahte. Ortak yazarlar

inkar ediyorlar. Dergi Makaleyi literatürden geri çekiyor.⁷ Diğer bir örnek Fizik bölümünden 2 doktora öğrencisi 67 yayınları var. Birçok makaleden yaygın alıntılar. Dergi makaleleri geri çekiliyor. Yazarlar sadece "iyi İngilizce'yi ödünç aldıklarını" belirtiyorlar. Disiplin soruşturması açılıyor sonuç olarak idari mahkeme "usulden" bozuyor.⁸ Diş hekimliği alanında yapılan bir bilimsel yanılma da photoshop gibi software programları kullanılarak yapılan yanıltmalara örnektir. Endodontik tedavi öncesi ve tedaviyi takiben 23 ay sonraki radyografiler üzerinde aynı bölgede aynı parmak izlerine rastlanıyor. Sonuçta; Vaka raporu ret edilmiş. Araştırmacıların bu dergiye yeni yayın yollamaları engellenmiş, akademik enstitüleri bu konuda bilgilendirilmiş, uluslararası ilgili dergilerle temasa geçilerek bu konu irdelenmiştir.⁹ "Does the Oropharyngeal Fat Tissue Influence the Oropharyngeal Airway In Snorers"¹⁰ adlı makale "Korean Journal of Radiology (KJR)" dergisinin Nisan-Haziran 2004 sayısında yayımlandı. Aynı yazarlar makaledeki aynı hasta grubu ve aynı araştırma bulgularını kullanarak "Dynamic Upper Airway Soft-Tissue and Caliber Changes in Healthy Subjects and Snoring Patients"¹¹ isimli makaleyi de "American Journal of Neuroradiology (AJNR)" adlı derginin Aralık 2004 sayısında yayımladı. İki makale arasındaki benzerlikleri ilk fark eden KJR, Mayıs 2007'de ilk makalenin bilim dünyasından çekildiğini duyurdu. Eylül 2007'de de AJNR dergisi kendi dergilerinde yayımlanan ikinci makalenin de geri çekilmesi kararını açıkladı.^{10,11}

Türkiye'de Yayın Etiği ile Yapılmış Çalışmalar

TÜBİTAK, bilimsel alanda sahtekarlığın tanımlanması ve önlenmesine yönelik bir dizi çalışma yürütmektedir. TÜBİTAK'ın düzenlediği 'Yayın Etiği Sempozyumu' (1991) ve bünyesinde kurulan 'Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu' (2001) bunlara örnektir. Etik ihlalleri ile ilgili YÖK-Yönetmelik Değişikliği (1995) yapılmıştır. Üniversiteler Arası Kurul 'Doçentlik Sınavı Etik Kurulunu (2001) yılında kurmuştur. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA)-Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (2002-2008) sempozyumları düzenlemiş, ayrıca TÜBA tarafından "Bilim Etiği Kurulu" oluşturulmuştur.^{1,2} TÜBA Bilim Etiği Kurulu 6 temel ilkeyi benimseyerek kamuoyuna duyurmuştur. Bu ilkeler, bilimsel verilerin gerçeğe uygunluğu; bilimsel araştırmanın çevre ve insanlara zarar vermemesi gereği;

bilim insanlarının topluma karşı sorumlulukları; araştırmaya katkı veren kişilerin araştırmada adlarının yer alması; kaynak göstermede, alıntı yapmada kurallara uyulması; eğitimde ve akademik etkinliklerde etik kurallara bağlı kalınması şeklindedir.^{1,2,12,13}

Hukuksal Yaklaşım

Bir olayın, etiğe aykırı davranış sayılması için kasıt veya ağır ihmal sonucu olarak gerçekleştirilmiş olması koşulu gerektiği belirtilmiştir. Yayın etiği ihlallerinin niteliği ve ağırlık derecesi, kasıtlı mı, ihmal sonucu mu yapıldığı da dikkate alınarak idari ve hukuksal yaptırımlar uygulanabilir. Eylemin kasıtlı ve bilinçli yapılmamış olması, suçu ortadan kaldırmamakla birlikte; cezai yaptırımın derecesini etkilemektedir. Bu konularda ülkemizdeki hem içerik hem de hukuksal bakımdan en önemli başvuru kaynağı, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)'dur. Türkiye'de telif hakları ile ilgili 5846 sayılı kanun, 05.12.1951 tarihinde yasallaşmış; bazı maddeleri ise, 21.02.2001 tarihinde 4630 sayılı kanun ile değiştirilmiştir. FSEK incelendiğinde, özellikle "aşırma" ve benzeri durumlarda tartışılan bir çok sorunun cevabını içinde taşımaktadır. Hukuksal açıdan, FSEK uyarınca, kaynak gösterilmeksizin usulüne uygun olmayan alıntı yapılması, "haksız fiil" olarak kabul edilmektedir; amacın haklı kıldığı oran aşılsın ya da aşılmasın, "aşırma" suçunu oluşturmaktadır. Bu durumda karşı hak sahibi tarafından tazminat davası açılabilir gibi; Cumhuriyet Savcısı, hak sahibinin şikayeti üzerine, aşırma yaptığı kanaatine ulaştığı kişi hakkında ceza davası da açılabilir.^{1,2} TBMM Adalet Komisyonu tarafından Meclise sunulan temel ceza mevzuatına uyum öngören yasa tasarısını 07.11.2007 tarihinde benimsenmiştir. Yasanın fikir ve sanat eserleri ile ilgili yeniliklerine göre başkasına ait esere kendi eseri olarak ad koyan kişi 6 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezasına mahkûm edilir. Bu suçu, dağıtarak veya yayımlayarak işleyenlere de verilecek hapis cezasının üst sınırı 5 yıldır. Aynı yasaya göre bir eserden kaynak göstermeksizin alıntı yapanlara, 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilir. Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı nitelikte kaynak gösteren kişiler de 6 ay kadar hapisle cezalandırılır (Temel Ceza Kanunu, 12 Ekim 2004). Ayrıca Türkiye'de akademik boyuttaki bilimsel hırsızlığa yönelik olarak bir başkasının bilimsel eserinin veya çalışmasının tümünü veya

bir kısmını kaynak belirtmeden kendi eseri gibi göstermek 'Öğretim Üyeleri Disiplin Yönetmeliği'nin 11/a-3 maddesi kapsamında üniversiteden uzaklaştırılma nedeni olarak belirtilmektedir. İntihalle kazanılan doçentlik ya da profesörlük geri alınabilir.^{1,2}

Bilimsel Yanıltmaya İnternetin Etkisi

Bilgisayar ve internet kullanımı, bir yandan bilişim, iletişim ve eğitim alanında devrim niteliğinde gelişmelere yol açmış, öte yandan bir dizi bilişim suçuna ve kopyala- yapıştır gibi pratik yöntemler sayesinde aşırma ve benzeri olayların da hızla yaygınlaşmasına neden olmuştur.^{1,14} İnternet üzerinden erişilebilir bilginin artmasıyla intihal farklı bir boyuta taşınmıştır. İnternette yer alan bilginin "kamu malı" olduğu yargısı intihali arttıran bir diğer önemli unsurdur. İntihalin yapılması internetle birlikte kolaylaşmış olduğu kabul edilse de unutulmaması gereken intihalin fark edilmesinin de yine internet sayesinde kolaylaşmış olmasıdır.^{1,14} İnternet üzerinden intihalin ortaya çıkarılması konusunda pek çok web sitesinden bilgi bulunabileceği gibi, önlenmesi amacıyla hazırlanmış yazılımlar da vardır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür.¹

- ArticleChecker: www.articlechecker.com
- CopyCatch: www.copycatchgold.com
- CopyCatch Gold <http://copycatch.freemove.co.uk>
- CatchItFirst: <http://www.catchitfirst.com>

- CodeMatch (incorporated in CodeSuite): www.ZeidmanConsulting.com
- Copyscape: www.copyscape.com
- EVE Essay Verification Engine <http://canexus.com/eve/>
- Glatt Plagiarism Services <http://www.plagiarism.com>
- Learning Center <http://www.plagiarism.org>
- iThenticate: <http://www.ithenticate.com/plag:www.iplag.de>
- MyDropBox: www.mydropbox.com
- Plagiarism.com: www.plagiarism.com
- Turnitin: www.turnitin.com
- WCopyFind: <http://plagiarism.phsy.virginia.edu>
- Word CHECK <http://wordchecksystem.com>

Bu yazılımlar içinde en fazla tanınanları WCopyFind ve Turnitin'dir. WcopyFind 2002 yılında Virginia Üniversitesi tarafından geliştirilmiş bir yazılımdır. Ücretsizdir. Turnitin ise web tabanlı ve ücretlidir. Genelde üniversite kütüphaneleri bu programa abone olduktan sonra akademisyenlerin hizmetine sunulmaktadır. Turnitin veri tabanına aktarılan yazılar veri tabanındaki 5 milyardan fazla sayfa, binlerce kitap, makale ve öğrenci ödevleriyle eşleştirerek sonucu bir rapor halinde kullanıcıya sunulmaktadır.¹ Ayrıca digital görüntüleme metodları ile fotoğraflar üzerinde oynamaların yapıp yapılmadığı geliştirilmiş paket algoritmelerle (matematiksel analizler) tespit edilebilmektedir.¹⁴

Kaynaklar

1. Uçak NÖ, Birinci HG. Bilimsel etik ve intihal. Türk Kütüphaneciliği. 22: 187-204, 2008.
2. İnci O. Bilimsel yayın etiği ilkeleri, yanıltmalar, yanıltmaları önlemeye yönelik öneriler. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 69-89, 2009.
3. Arda B. Etik açıdan bilimsel araştırma ve yayın etiği. Dermatopatoloji Dergisi 3:146-149, 1994.
4. Oğuz NY. Bilimsel yayın etiği. Klinik Psikiyatri. 2:153-159, 1999.
5. Smith LC. Citation analysis. Library Trends.30: 83-106, 1981.
6. Turpin DL. COPE: The committee on publication ethics. Am J Orthod Dentofacial Orthop.136: 617-618, 2009.

7. Horton R. The clinical trial: deceitful, disputable, unbelievable, unhelpful, and shameful-what next? *Control Clin Trials*. 22: 593-604, 2001.
8. Baysal B. Bilimsel yayınlarda etik sorunlar: Kurumlar arası kargaşa. *Cumhuriyet Bilim ve Teknoloji*. 1079: 20, 2007.
9. Larz SW. Ethics in publication. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod*.109: 797-798, 2010.
10. Aksoz T, Akan H, Celebi M, Sakan BB. Does the oropharyngeal fat tissue influence the oropharyngeal airway in snorers? Dynamic CT study. *Korean J Radiol*. 5: 102-106, 2004. Retraction in: *Korean J Radiol*. 8: 262, 2007.
11. Akan H, Aksöz T, Belet U, Sesen T. Dynamic upper airway soft-tissue and caliber changes in healthy subjects and snoring patients. *Am J Neuroradiol*.25: 1846-50, 2004. Retraction in: *Am J Neuroradiol*. 28:1624, 2007.
12. Kansu E. Bilimsel yanıtma ve önlenmesi. *TÜBA*.71-75, 1994.
13. Kansu E, Ruacan Ş. Klinik ve bilimsel araştırmalarda etik kurallar. *Biyoetik Derneği Yayını*. 1: 46-47, 1996.
14. Luther F. Publication ethics and scientific misconduct: the role of authors. *J Orthod*. 35: 1-4, 2008.

Yazışma Adresi:

Dr. Saadet ATSÜ, Kırıkkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı.
Adres: Kurtuluş Mahallesi, 692 sokak, No:31, 71200 Kırıkkale
Telefon/Fax: 0 318 2244927 / 0318 2250685
e-mail: saadetats@yahoo.com